

M.A (SANSKRIT) SEMESTER - 4 (CBCS) Examination**March/April-2026 (As Per Syllabus Year June-2024)****Vedanga: Nirukta Adhyaya 7, Panineeya Shiksha, Prashisht Sanskrit Chhand
(Niyat)(Core (New-23))****Time: 2:30 Hours****Marks: 70****Instructions:**

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ (અ)	નીચેના ચારમાંથી કોઈપણ બે પૂર્વાપર સાથે સમજાવો.	(૦૮)
Que-1 (A)	Explain with Reference to the Context: Two Out of Four	(08)
	(1) "अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम्।" (ऋग्वेद 1.1.1)	
	(2) तिस्रः एव देवताः इति नैरुक्ताः ।	
	(3) "इन्द्रं वर्धन्तो अप्तुरः।" (ऋग्वेद 3.32.1)	
	(4) "वरुणं मिमीतो नृभिः।" (ऋग्वेद 7.86.1)	
પ્રશ્ન-૧ (બ)	નીચેના શ્લોકોનો સમજૂતી સાથે અનુવાદ કરો (કોઈપણ-બે)	(૦૬)
Que-1 (B)	Explain with Explanation: Two Verses Out of four	(06)
	(1) त्रिषष्टिश्चतुःषष्टिर्वा वर्णाः शम्भुमते मताः । प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः स्वयम्भुवा ॥	
	(2) उदात्तश्चानुदात्तश्च स्वरितश्च स्वरास्त्रयः । ह्रस्वो दीर्घः प्लुत इति कालतो नियमा अचि ॥	
	(3) स्वरसंयुक्तमभ्यस्येत् वेदं मन्त्रं च यत्नतः । स्वरहीनं तु यः पठेत् स वेदं नाधिगच्छति ॥	
	(4) छन्दः पादौ तु वेदस्य, हस्तौ कल्पोऽथ पठ्यते । ज्योतिषामयनं चक्षुः निरुक्तं श्रोत्र मुच्यते ॥	
પ્રશ્ન-૨ (અ)	નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શબ્દોના યાસ્ક અનુસાર નિર્વચન આપો	(૦૮)
Que-2 (A)	Give etymology according to Yaska any two of the following.	(08)
	(1) जातवेदस् ।	(3) यज्ञ ।
	(2) उषा ।	(4) आदित्य ।
પ્રશ્ન-૨ (બ)	નીચેનામાંથી કોઈપણ બે છંદના લક્ષણ આપો.	(૦૬)
Que-2 (B)	Give the definition of any two metres of following.	(06)
	(1) हरिणी ।	(3) अपरवक्त्र ।
	(2) शिखरणी ।	(4) मन्दाक्रान्ता ।
પ્રશ્ન-૩	વર્ણોની સંખ્યા અને વર્ગીકરણ વિષે સવિસ્તાર નોંધ લખો.	(૧૪)
Que-3	Write a detailed note on the number and classification of sounds (varṇas).	(14)

અથવા / OR

- પ્રશ્ન-૩ યાસ્કે સ્વીકારેલા નિર્વચનના સિદ્ધાંતોની સોદાહરણ ચર્ચા કરો.
Que-3 Discuss with illustrations the principles of etymology accepted by Yaska.
પ્રશ્ન-૪ સસ્કૃત છંદ અને ગણમાપ વિશે સોદાહરણ સમજૂતિ આપો. (૧૪)
Que-4 Give an illustrated explanation of Sanskrit metres (chhandas) and syllable-counting (gaṇamāpa). (14)

અથવા / OR

- પ્રશ્ન-૪ "માલિની" અને "શાર્દૂલ વિક્રિંડિત" છંદના લક્ષણ-બંધારણ સોદાહરણ સમજાવો.
Que-4 Describe the definition, structure, and examples of the metres "Mālinī" and "Śārdūla-vikrīḍita."
પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પર ટૂંકનોંધ લખો. (૧૪)
Que-5 Write short notes on any two of the following. (14)

- (1) નિરુક્ત શાસ્ત્ર પ્રમાણે દેવતા શબ્દની વ્યાખ્યા આપી દેવતાઓનું વર્ગીકરણ કરો
Define the word *Devatā* according to Nirukta and classify the deities.
- (2) પાણિનિય શિક્ષામાં વેદપાઠની પદ્ધતિ
The method of Vedic recitation in Pāṇinīya Śikṣā.
- (3) છંદ શાસ્ત્રમાં પતાકા વર્ણન.
Description of *Patākā* in Chhandas-śāstra.
- (4) પાણિનીય શિક્ષા મુજબ વાણીની ઉત્પત્તિની પ્રક્રિયા સમજાવો.
The process of speech production according to Pāṇinīya Śikṣā.
